

การปลูกดล้า

ผู้แต่ง จิรายุพิน จันทรประสงค์

เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับคล้า

ดล้า

เป็นชื่อเรียกโดยรวมของพืชวงศ์ (MARANTACEAE (MARANTA FAMILY, ARROWROOT FAMILY) เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว พบในเขตร้อน มีถิ่นกำเนิดที่อเมริกาใต้ ประกอบด้วย 30 สกุล 400 ชนิด เป็นไม้เนื้ออ่อน อายุหลายปี ส่วนใหญ่มีหัวหรือเหง้าใต้ดิน ลักษณะประจำวงศ์คือรอยต่อระหว่างก้านใบทั้ง 2 ข้างไม่เท่ากัน ด้านหนึ่งจะใหญ่กว่า เมื่อใบยัง อ่อน ด้านที่ใหญ่กว่าจะม้วนหุ้มด้านที่เล็กกว่าไว้ ดอกมักออกเหนือใบที่มียอดอ่อน ดอกออก เป็นคู่ในซอกกาบใบ แต่ละคู่มักหันหน้าเข้าหากัน ดอกมีขนาดไม่เท่ากัน สมบูรณ์เพศ มีกลีบเพียง 3 กลีบ กลีบดอก 3 กลีบ ชั้นของเกสรตัวผู้มักเชื่อมติดกับชั้นของกลีบดอก เกสรตัวผู้ที่ สมบูรณ์มี 1 อัน สีสันและลักษณะคล้ายกลีบดอก เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันมีจำนวนมาก ลักษณะ เหมือนแผ่นหนังหรือใบเล็ก ๆ เกสรตัวเมียอยู่ได้ส่วนต่าง ๆ ของดอก รังไข่มี 3 ช่อง มีออวูล 3 อัน มักฝ่อ 2 อัน เหลือเพียง 1 อัน เจริญเป็นเมล็ดที่สมบูรณ์ เกสรตัวเมียโค้งและมีฝักคล้าย หมวกหุ้มอยู่ เมื่อดอกบานเกสรจะปลิวตกลงบนแท่นของเกสรตัวเมีย แมลงจะมาเคล้าที่เกสรตัว ผู้ที่เป็นหมัน และดูดน้ำหวาน และช่วยให้หมวกที่ปิดอยู่นั้นหลุดออก ละอองเกสรบางส่วนที่ยัง คงติดอยู่บนหลังแมลงจะตกลงบนยอดเกสรตัวเมีย ผลมี 2 ลักษณะ คือ เป็นผลแห้ง เมื่อแก่จะ ไม่แตกและผลมีเนื้อนุ่ม เมล็ดมีเยื่อหุ้ม

วงศ์นี้ประกอบด้วยสกุลต่างๆ เช่น Calathea เช่น คล้าเสือโคร่ง (ZEBRINA PLANT) , (Ctenanthe, Donax (เช่น คลุ้ม), Maranta (เช่น สาคุ), Phynium (เช่น สาตแดง, สาตขาว), Schumannianthus (เช่น คล้า), Stromarthe. Thalia (เช่น พุทธรักษา) โดยพืชที่เป็นพืชพื้นเมืองไทย ได้แก่ พวกคล้า, คลุ้ม สาตแดง, สาตขาว, สาคุ เป็นต้น

ส่วนใหญ่สกุล Calathea และสกุล Maranta มีใบที่มีลวดลายสลับสีสี ดงงามมาก นิยมปลูกเป็นไม้ประดับเป็นกลุ่มหรือปลูกเป็นไม้กระถางในที่ร่มเงาบ้าง บางชนิดมีดอกสวยงาม เช่น ธรรมรักษาน้ำ บางชนิดเหง้าใต้ดินมีแป้งสะสมอยู่ เช่น สาครู ใช้ต้มรับประทานได้ บางชนิดใช้ใบห่อขนม เช่น ขนมข้าวต้มลูกโยน บางชนิดนำมาจักสาน และบางชนิดปลูกเป็นไม้ตัดดอก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสกุล Calathea

สกุล Calathea Mey มีประมาณ 300 ชนิด เป็นไม้เนื้ออ่อน อายุหลายปี มีเหง้าหรือหัวอยู่ใต้ดิน ลำต้นเหนือดินมักไม่แตกกิ่งย่อย ช่อดอกเป็นช่อเชิงลด (spike) หรือช่อกระจุก (raceme) อาจเป็นช่อเดี่ยวหรือมีช่อย่อย กาบรองดอกเรียงเวียนสลับหรือเรียงเป็นสองแถว ไม้หลุดร่วง กลีบดอกเชื่อมติดกัน เป็นหลอดเรียวยาวเกสรตัวผู้ที่ไม่สมบูรณ์และเปลี่ยนรูปร่างไปมีลักษณะคล้ายกลีบดอก 1 อัน รังไข่มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี 1 เมล็ด ผลแห้ง เมล็ดมีเยื่อหุ้ม มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนของอเมริกา (เม็กซิโกถึงอาเจนตินา)

CALATHEA BURLE-MARXII

ชื่อวิทยาศาสตร์ Calathea burle-marxii H. Kenn.

วงศ์ : Marantaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เนื้ออ่อน มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเหนือดินสูง 80-150 ซม. ลำต้นสีน้ำตาลปนเขียว ออก ใบใกล้โคนต้น แผ่นใบกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 72 เซนติเมตร แผ่นใบรูปไข่ ปลายเว้าหรือ แหลม ด้านหลังใบสีเขียวสด เส้นกลางใบสีเขียวปนเหลือง มีขนปกคลุมไปจนถึงปลายใบ ด้าน ท้องใบสีเขียวปนเทา มีเส้นกลางใบสีเหลืองปนเขียว มีขนสั้นๆ ก้านใบสีเขียวยาว 2-24 เซนติเมตร มีขนปกคลุมโดยกาบใบแต่มีสีม่วงแดง ช่อดอกออกที่ปลายลำต้นเหนือดิน เป็นช่อแบบ spike รูปไข่ กว้างได้ถึง 8 เซนติเมตร ยาวถึง 16 เซนติเมตร กาบรองดอกเรียงเวียนซ้อน ทับกัน หนาแข็งคล้ายซี่ผึ้ง กลีบเลี้ยงสีขาว โปร่งแสง กลีบดอกเชื่อมติดกันและแยกด้านหนึ่งยาว 1.5-2 เซนติเมตร ปลายแยกเป็นกลีบดอกมีขนาดไม่เท่ากัน เกสรตัวผู้ที่ไม่สมบูรณ์และเปลี่ยน รูปร่างไปมีสีม่วง

สำหรับชนิดนี้พันธุ์ที่ปลูกเลี้ยงเป็นไม้ตัดดอก 3 พันธุ์ คือ

cv. ICE BLUE (ICE BLUE CALATHEA, BLUE ICE) มีกาบรองดอกสีฟ้า ดอกสีม่วงแดง สวยงามมาก

cv. ICE GREEN การรองดอกสีเขียว สำหรับชนิดนี้พันธุ์ที่ปลูกเลี้ยงเป็นไม้ตัดดอก 3 พันธุ์ คือ

cv. ICE BLUE (ICE BLUE CALATHEA, BLUE ICE) มีกาบรองดอกสีฟ้า ดอกสีม่วงแดง สวยงามมาก

cv. ICE GREEN การรองดอกสีเขียว ดอกสีเหลือง

cvii. SNOW CONE กาบรองดอกสีขาว ดอกสีขาว

นิเวศวิทยา : ปลุกในที่ร่มเงาและความชื้นสูง ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก
การกระจายพันธุ์ : มีถิ่นกำเนิดที่บราซิล
การขยายพันธุ์ : แบ่งกอ
ประโยชน์ : ปลุกเป็นไม้ตัดดอก หรือปลุกเป็นไม้ประดับ

คล้าตะขาบ

ชื่อสามัญ : Rattlesnake Plant ; Rattle Shaker; Shakers; Hirsuta Shakers

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Calathea crotalifera S. Wats.

วงศ์ : Marantaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

คล้าตะขาบ เป็นไม้เนื้ออ่อนอายุหลายปี สูงได้ถึง 2 เมตร มีเหง้าใต้ดิน ก้านใบส่วนโคนประมาณ 1/3 ถึง 2/3 ของความยาวก้าน แผ่นใบก้านใบซ้อนทับกัน ก้านใบตอนบนเป็นรูปทรงกระบอก กลมเกลี้ยงรอยต่อระหว่างก้านใบและแผ่นใบยาว 10-13 ซม. มีสีเขียวอ่อนกว่าสีก้านใบ แผ่นใบรูปไข่ สองข้างไม่เท่ากันเรียบเกลี้ยง กว้าง 24-33 เซนติเมตร ยาว 40-70 เซนติเมตร ด้านหลังใบมีสีเขียวเข้ม เส้นกลางใบเป็นร่องสีเขียวอ่อน มีประสีสีเขียวอ่อนบริเวณแผ่นใบใกล้เส้นกลางใบ เส้นใบย่อยเรียงแบบขนาน ขนานกันและหนาเป็นสันตื้น ๆ ด้านใต้ใบมีสีอ่อนและเคลือบด้วยมวลแป้ง ปลายใบเป็นติ่งแหลม โคนใบตัด ดอกออกเป็นช่อก้านช่อดอกตั้งตรง ยาวได้ 25 ซม. ตัวช่อดอกยาว 15-25 เซนติเมตร กาบรองดอกรูปไข่ปลายเว้าลักษณะแบนด้านข้างและซ้อนสลับกันซ้ายขวา ส่วนของช่อดอกนี้ลักษณะเหมือนหางของงูหางกระดิ่ง จึงมีชื่อสามัญว่า Rattlesnake Plant กาบรองดอกนั้นเมื่อยังอ่อนอยู่จะมีสีเขียวแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและเหลืองเข้ม จนเป็นสีน้ำตาล ขณะที่สีเหลืองนั้นดอกจะบานแผ่ล่อออกมาจากชอกกาบรองดอก ดอกมีขนาดเล็กกลีบดอกสีเหลือง

นิเวศวิทยา : เป็นพืชที่เจริญได้ดีในที่ร่มเงาและความชื้นสูง

การกระจายพันธุ์ : มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนชื้น เม็กซิโก เอกวาดอร์จนถึงปานามา ขึ้นได้ดีในประเทศไทย แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก

การขยายพันธุ์ : แบ่งกอ

ประโยชน์ : พืชต้นนี้มีความนิยมใช้เป็นไม้ตัดดอกสดและดอกไม้แห้ง หรือปลุกเป็นไม้ประดับในที่ร่มเงา เพื่อดูดอกที่สวยงามแปลกตา

CIGARFLOWER PLANT

ชื่อสามัญ : Cigar Flower Plant

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Calathea lutea (Aubl.) Mey.

วงศ์ : Marantaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เนื้ออ่อน แตกเป็นกอ สูงได้ถึง 5 เมตร ใบกว้าง 0.7 เมตรยาวได้ถึง 1.7 เมตร เรียบเกลี้ยง แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปไข่กลับ สีเขียวเหนือใบหนาเหมือนแผ่นหนัง ด้านท้องใบเคลือบด้วยนวลแห้ง ก้านใบยาวได้ถึง 5-7 เซนติเมตร กาบรองดอกเรียงซ้อนกันและแบนด้านหนึ่ง กาบรองดอกรูปไข่ ยาวได้ถึง 4 เซนติเมตรสีน้ำตาลปนแดงดอกสีเหลือง กลีบเลี้ยงมีปลายเว้ายาวได้ถึง 1 เซนติเมตร กลีบดอกยาวได้ถึง 2.8 เซนติเมตร เกสรตัวผู้ที่ไม่สมบูรณ์อันนอกยาวได้ถึง 2 เซนติเมตร ผลเป็นแคปซูล มี 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา	: ปุ่มในที่ที่มีร่มเงาและความชื้นสูง
การกระจายพันธุ์	: มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนของอเมริกา
การขยายพันธุ์	: แบ่งกอ
ประโยชน์	: ปลูกเป็นไม้ตัดดอกหรือปลูกเป็นไม้ประดับ